

# **ONDERZOEK NATUURWETGEVING t.b.v. baggerwerkzaamheden**

## **Recreatiegebied De Hoge Dijk-oost Groengebied Amstelland**



**Definitieve rapportage**  
Moordrecht, 6 september 2021  
in opdracht van  
Groengebied Amstelland

Nader onderzoek in het kader van de natuurwetgeving  
t.b.v. baggerwerkzaamheden  
recreatiegebied De Hoge Dijk-oost  
in Groengebied Amstelland

*foto voorpagina: beeld van één van de eilandjes*

Voor gewaarmerkte rapportage,  
*contact opnemen met GroenTeam*

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:  
5.1, 2, e veldverkenning en habitatbeoordeling  
eindrapportage en advies

*INHOUDSOPGAVE**pagina*

<b>1 INLEIDING</b>	
1.1 Situering en ingreep .....	4
1.2 Algemene informatie over de Natuurtoets als instrument.....	6
1.3 Onderzoeksplan .....	10
<b>2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN</b>	
2.1 Vaatplanten .....	13
2.2 Zoogdieren .....	14
2.3 Broedvogels.....	16
2.4 Amfibieën en reptielen .....	16
2.5 Vissen.....	19
2.6 Ongewervelde soorten.....	19
2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens .....	21
<b>3 LOCATIEONDERZOEK</b>	
3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming.....	22
3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen .....	24
3.3 Nader veldonderzoek Platte schijfhoren.....	31
<b>4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES</b> .....	34
<b>GERAADPLEEGDE LITERATUUR</b> .....	35
<b>GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN</b> .....	37

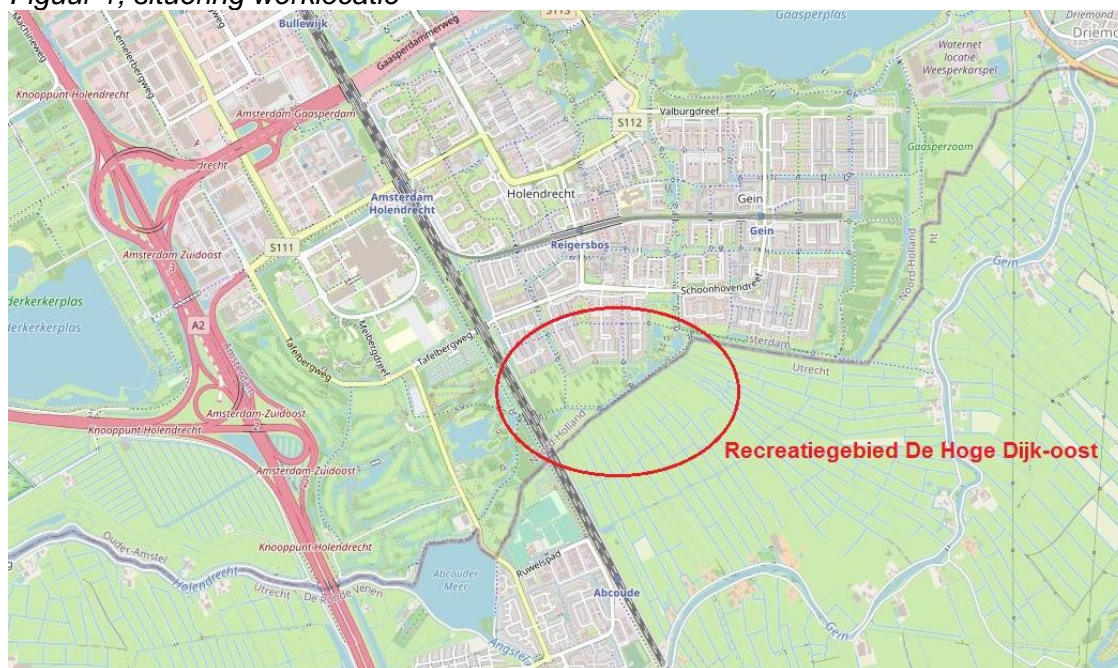
# 1 INLEIDING

## 1.1 Situering en ingreep

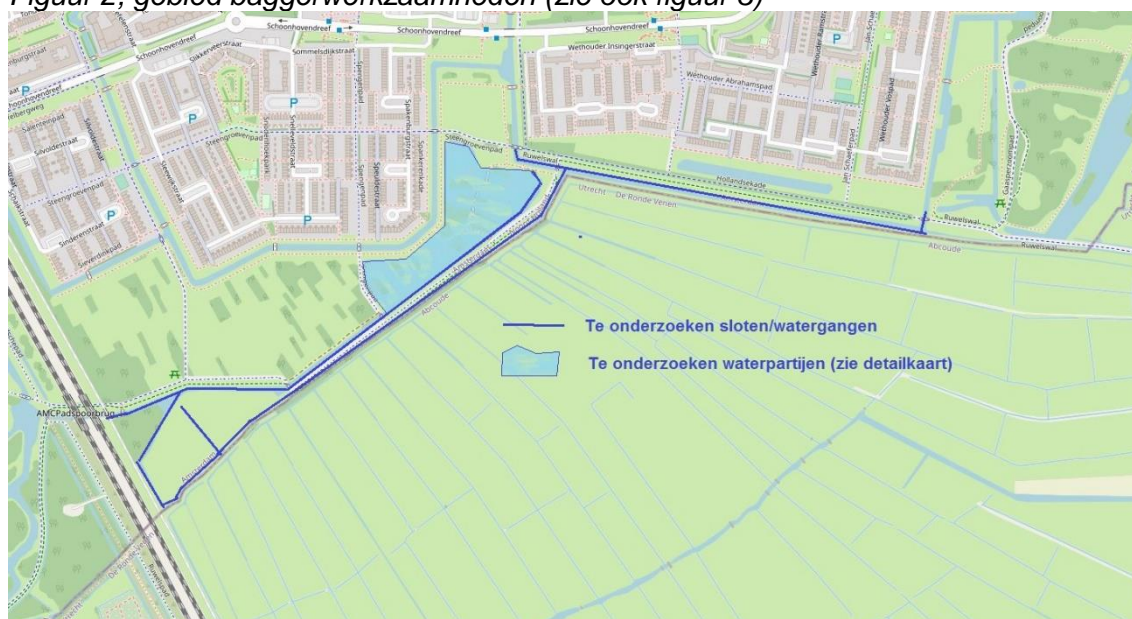
### Situering plangebied

De werklocatie betreft het recreatiegebied De Hoge Dijk-oost in Groengebied Amsteland.

*Figuur 1, situering werklocatie*



*Figuur 2, gebied baggerwerkzaamheden (zie ook figuur 3)*



Figuur 3, luchtfoto werkgebied



### Voorgenomen ingreep

De baggerwerkzaamheden omvatten de in figuur 2 met donkerblauw aangegeven watergangen en de in lichtblauw aangegeven grotere waterpartij met eilandjes.

De baggeropslag vindt plaats op gemaaide speelvelden, de twee weiland perceeltjes van het recreatieschap (deel E, zie figuur 3 blz.12) dan wel deels in slootkanten.

Deze werkzaamheden vallen in het kader van de natuurreggeving, onder 'ruimtelijke ingreep'. Dit kan inhouden een éénmalige ingreep maar ook om terugkerende werkzaamheden zoals regulier beheer en onderhoud, of gebruik (zie blz.4 Ministerie van EZ 2016).

### Onderzoeksverplichting

De Wet Natuurbescherming (Wnb) en het provinciaal natuurbeleid verplichten een initiatiefnemer om bij ruimtelijke ingrepen de daardoor veroorzaakte effecten op (mogelijk) aanwezige zwaarder beschermde planten en dieren, nader te onderzoeken.

Dit onderzoek moet leiden tot beoordeling van de eventueel te verwachten natuurschade en bestaat uit de volgende onderdelen:

- \* Er moet worden aangetoond in hoeverre ontheffingsplichtige soorten Wnb van verstoring of bedreiging door de ingreep kunnen worden uitgesloten, danwel dit onoverkomelijk zullen ondergaan (soortbescherming, zie hierna).
- \* Er moet worden aangetoond in hoeverre gebiedsbescherming met betrekking tot Natura 2000 of met betrekking tot Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het geding is (gebiedsbescherming, zie hierna).
- \* Volgens het in de Wnb opgenomen Besluit natuurbescherming moet er voor de realisatie van een project tevens worden aangegeven of er uitstoot van stikstof als gevolg van het project is te verwachten en hoeveel (Aerius-berekening). Dit is echter niet van toepassing bij uitvoering van bestendig beheer en onderhoud. (informatiebron: Omgevingsdienst).

## Beschermingsregiems flora & fauna

Voor de toetsing van die mogelijke effecten op flora & fauna is in de Wnb onderscheid gemaakt in twee typen bescherming: 'gebiedsbescherming' (hoofdstuk 2 Wnb, 'Natura 2000-gebieden') en 'soortbescherming' (hoofdstuk 3 Wnb, 'Soorten').

Met betrekking tot soorten zijn vervolgens drie beschermingsregiems onderscheiden: dat van de 'Vogelrichtlijn', van de 'Habitatrichtlijn' en van 'andere soorten' (zie ook 'wettelijke kaders' blz.7).

Handhaving van de regelgeving vindt plaats door de betreffende provincie, in veel provincies uitbesteed aan de provinciale Omgevingsdienst.

Op basis van het onderzoek gelden de volgende verplichtingen:

### **Soortbescherming:**

- \* Bij eventuele aanwezigheid en kans op bedreiging of verstoring van ontheffingsplichtige soorten dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd.

### **Gebiedsbescherming:**

- \* Indien de ingreep (een deel van) het samenhangende leefgebied van een 'aange-  
wezen soort' uit een Natura 2000-gebied aantast, dient (tevens) een vergunning Natura 2000 te worden aangevraagd.
- \* Indien de ingreep een ruimtelijke ontwikkeling omvat waarbij door de ingreep en/of het nieuwe gebruik extra stikstofemissie optreedt, dient bij overschrijding van de daartoe regionaal vastgelegde grenswaarden, een vergunning te worden aangevraagd.
- \* Indien de aangegeven natuurwaarden van een gebied in het kader van de NNN worden aangetast, vergt dat tevens aanvraag van een provinciale vergunning.

## Wettelijke belangen

Bij eventuele aanvraag van ontheffing in het kader van soortbescherming is onder meer bepalend of er een wettelijk belang van toepassing is dat is opgenomen in het betreffende beschermingsregiem (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn).

Gezien de aard van het project betreft dat hier zoals aangegeven in de Bijlage van de Wnb (Ministerie van EZ 2016/ § 6.2.b) eventueel de volgende wettelijke belangen:

- \* 'dwingende reden van groot openbaar belang' (met verschillen in deelbelangen tussen soorten van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn);
- \* 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden' (van toepassing op ontheffingsplichtige 'andere soorten').

In beginsel wordt onder het belang 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' géén ontheffing afgegeven voor soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, behalve indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee geheel niet wordt aangetast, bijvoorbeeld door het nemen van maatregelen (zie verder 'ontheffingsplicht' blz.9).

## 1.2 Algemene informatie over de Natuurtoets als instrument

### Doel en strekking natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie ten aanzien van flora en fauna met een veldverkenning met habitatbeoordeling. Hiermee wordt de ingreep getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soort- en gebiedsbescherming.

Eventuele berekeningen in het kader van de stikstofemissie worden in een later stadium, separaat van dit onderzoek naar flora en fauna, uitgevoerd (zie ook § 3.1).

Het onderzoek met betrekking tot flora en fauna heeft tot doel inzicht te geven in de volgende vragen:

- Is er kans op noodzaak tot ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb?

- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig (Natura 2000 en/of het Natuurnetwerk Nederland/ NNN) ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de Wnb en het NNN ?

Deze rapportage vormt de aantoonbare bewijslast op naleving van de wetgeving. Hiermee wordt onderbouwd met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden, van welke soorten effecten kunnen worden *uitgesloten* omdat ze er niet worden verwacht en/of welke soorten er niet zijn aangetroffen dan wel omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich meebrengt. Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten 'op voorhand' vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

### **Wettelijke kaders van soort- en gebiedsbescherming**

Soortbescherming is gericht op individuele soorten flora en fauna, waartoe in de Wnb onderscheid is gemaakt in beschermingsregiems m.b.t. 'soorten van de Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'soorten van de Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Gebiedsbescherming is gericht op de specifieke habitat waartoe speciale begrensde gebieden zijn aangewezen, thans aangeduid met 'Natura 2000' dan wel gebieden die vallen onder regelgeving vanuit provinciaal natuurbeleid, waaronder het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Ook gebieden buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden die een aanwijsbare ecologische functie voor de betreffende aangewezen soorten vervullen, vallen onder dit regiem ('externe werking Natura 2000').

Voorts is de gebiedsbescherming gericht op het reguleren van stikstof-emissie en -depositie als gevolg van ruimtelijke ingrepen en/of nieuw gebruik.

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming (Natura 2000 en NNN) vindt uitsluitend plaats indien (soorten uit) beschermde gebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming en aan de stikstofdepositie *altijd* vereist zijn, zowel binnen als buiten beschermde gebieden.

### **Soortbescherming**

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren *'in welke situatie dan ook'*.

Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij dit natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.

Deze biedt bescherming aan planten en dieren tegen zogeheten 'natuurschade'.

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het type ingreep ('bestendig beheer' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting');
- planten en dieren uit verschillende beschermingsregiems (zie blz.6);
- een aantal 'wettelijke belangen' (zie blz.6).

### Beschermingsregiems en ontheffingsnoodzaak

De drie beschermingsregiems, 'Vogelrichtlijn', 'Habitatrichtlijn' en 'andere soorten', omvatten alle 'zwaarder beschermde soorten'.

- \* De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels of verstoring van broedende vogels vergt in beginsel een ontheffing, waarbij het nest slechts tijdens het broedgebruik is beschermd, met uitzondering van een categorie

'jaarrond beschermde nesten' waarvan het nest, al of niet in gebruik, het gehele jaar rond beschermd is en bij bedreiging ontheffing vereist.

- \* De Habitatrichtlijn is van toepassing op een in Bijlage IV opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Voor deze soorten is bij verstoring of bedreiging, te allen tijde een ontheffing vereist.
- \* De categorie 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage van de Wnb omvat lijsten met soorten zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten waarvan door de afzonderlijke provincies wordt bepaald welke soorten in aanmerking komen voor een vrijstelling dan wel welke soorten bij verstoring of bedreiging eveneens aanvraag van ontheffing vergen.

#### Provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen

Met betrekking tot de lijsten 'andere soorten' is er in de Wnb ten aanzien van kleine zoogdieren en amfibieën in de provincie Noord-Holland ten opzichte van de Ffw een wijziging opgetreden met betrekking tot marterachtigen Wezel, Hermelijn en Bunzing (zie ook provinciale handreiking). De overige oorspronkelijk vrijgestelde zoogdieren zijn dan ook thans niet ontheffingsplichtig.

Voor de thans in de Wnb opgenomen lijsten 'andere soorten' met betrekking tot een reeks vaatplanten en alle vissen, reptielen, dagvlinders, libellen en kevers geldt géén vrijstelling meer: deze soorten zijn dus, naast soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, eveneens alle ontheffingsplichtig.

#### Gedragscode

Er wordt voorts van uitgegaan dat, vergelijkbaar met de situatie onder de Ffw, ook daarna de regels met betrekking tot gedragscodes van toepassing blijven. Aandacht vergt daarbij dat de aanvankelijke nuancering tussen Tabel 2 en 3 in de Ffw ten behoeve van het onderscheid 'bestendig beheer' en 'ruimtelijke ontwikkeling' wat onder de Ffw een belangrijke basis voor de gedragscodes vormde, onder het regiem van de Wnb vervalt. De Gedragscode voor Waterschappen is inmiddels goedgekeurd (Unie van Waterschappen 2019).

#### Ontheffingsplicht bij soortbescherming

Bij ontheffingsplichtige soorten is het voorts van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

- \* Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkél moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, is er géén ontheffing nodig (Ministerie van EZ 2016/ § 4.3).

Het achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing, waarbij wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen daarbij worden toegepast voor welke soorten.

- \* Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep niet met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, is voor de uitvoering daarvan eerst ontheffing vereist.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen. Bij een ontheffingsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria (de zgn. 'ADC-toets'):

- 1) er is geen alternatief;
- 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding: dit criterium is ook van toepassing voor ontheffingsplichtige 'andere soorten' uit de Wnb.

### Gunstige staat van instandhouding als ontheffingsvoorwaarde

Een ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer de gunstige staat niet in het geding komt. De voorwaarden daartoe staan in de Habitatrictlijn genoemd:

- \* uit populatie-dynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . . .
- \* het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd kleiner lijkt te zullen worden, en . . .
- \* er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

### Wettelijke zorgplicht bij overige soorten

Naast de specifieke regelgeving ten aanzien van juridisch zwaarder beschermde soorten bestaat de algemene zorgplicht bij eventuele verstoring of bedreiging van individuele planten of dieren. Dit omvat alle dieren, ook *alle onbeschermde* soorten (Wnb art. 3.10). Indien door werkzaamheden individuele dieren of hun vaste verblijfplaatsen worden verstoord of bedreigd, wordt vereist dat de uitvoerder voldoende zorg in acht moet nemen om die verstoring of bedreiging te voorkomen.

Daartussen bestaat enige nuance:

- \* Met betrekking tot *juridisch zwaarder beschermde soorten dient absoluut te worden voorkómen* dat individuen van betreffende soorten worden bedreigd (zie Min.v.EZ 2016).
- \* Voor beschermde soorten die vallen onder de *provinciale vrijstelling* en *onbeschermde* soorten ligt dat iets minder strikt:  
*'De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd'* (Ministerie v. EZ 2016/ § 2.4).

Met betrekking tot de zorgplicht bestaat een ketenverantwoordelijkheid tussen initiatiefnemer en uitvoerder.

## **Gebiedsbescherming**

### Vergunning Natura 2000

De regelgeving met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrictlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), te weten met betrekking tot Natura 2000-gebieden, wordt in de Wnb gecontinueerd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming.

Werkzaamheden binnen een Natura 2000-gebied welke effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten en de instandhouding van de natuurlijke habitats vergen aanvraag van een vergunning. Ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten & habitattypen' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking', Wnb art. 2.7 & 2.8).

### Vergunning Programmatische Aanpak Stikstof (PAS/ Besluit Natuurbescherming)

De toenemende uitstoot van stikstof door verkeer, uitvoeringsmaterieel, huishoudens en bedrijfsvoering leidt tot toenemende depositie van stikstof met negatieve effecten op flora en fauna, met name in natuurgebieden. Dit vereist nader onderzoek (Besluit natuurbescherming, zie Wettelijk kader Bij12, 2017) waarbij een *uitvoeringsfase* en een *gebruiks-fase* kunnen worden onderscheiden.

Deze wettelijke onderzoeksverplichting is van toepassing voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, doch *niet* voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer.

### Vergunning Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)

Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden. Hiervoor hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing, terwijl afhankelijk van de provinciale regelgeving daarop eveneens een 'externe werking' van toepassing kan zijn (geldt niet voor de provincie Noord-Holland).

Binnen het NNN moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied als onderdeel van het natuurnetwerk in acht worden genomen. Aantasting daarvan in kwalitatieve of kwantitatieve zin vergt nadere toetsing aan het bevoegde gezag en kan mogelijk leiden tot een vereiste aanvraag van vergunning. Aantasting zal slechts voor vergunning in aanmerking komen indien daarvoor compensatie wordt geboden. De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende 'Provinciale Ruimtelijke Verordening'.

## 1.3 Onderzoeksplan

Met het onderzoek wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitgesloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

### Werkstap 1, analyse bestaande gegevens

Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoeken. Die informatie is veelal niet compleet maar wel grotendeels indicierend.

Op basis hiervan en de algemene habitat op de locatie wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten in dit gebied verwacht en bedreigd kunnen worden en welke daarvan op voorhand al kunnen worden uitgesloten.

Met betrekking tot 'uitsluitingen' in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen. Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan slechts het aangeven waarom daarvan *géén* beschermde soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

### Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming

Dit omvat regelgeving in het kader van de Wnb en van provinciaal gebiedsbeleid (Natura 2000 en NNN, zie § 3.1). Daarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregelgeving in het geding kan zijn.

### Werkstap 3, habitatbeoordeling

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt op basis van een grondige inspectie een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied (zie § 3.2).

In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke zwaarder beschermde soorten (Wnb) en eventuele 'aangewezen soorten' (Wnb/ Natura 2000) voor de gegeven situatie zonder nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten' (Natura 2000 - Wnb § 3.2).

Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan': bureaustudie met veldverkenning.

#### Werkstap 4, veldinventarisaties

Voor de zwaarder beschermde soorten flora en/of fauna (Wnb) welke vanwege de plaatselijke verspreiding en/of de condities op de werklocatie niét op voorhand van bedreiging kunnen worden uitgesloten, moet (eventueel) ook een nader soortgericht veldonderzoek worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 3).

#### Werkstap 5, eindconclusie en advies

De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties, de haalbaarheid van het plan, het advies welke soorten nadere veldinventarisatie vergen dan wel in hoeverre natuurschade op voorhand met mitigatie kan worden voorkomen.

### **Leeswijzer**

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in dit hoofdstuk beknopt aangegeven (zie blz.7 t/m 11). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

- \* In hoofdstuk 1 zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
- \* In Hoofdstuk 2 wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voortkomende conclusies uitgevoerd.
- \* In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Wnb/ Natura 2000, PAS en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat beschreven, zo nodig aangevuld met de verslaglegging van een nader veldonderzoek.
- \* In hoofdstuk 4 worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

-----

## 2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

### Algemeen karakter werkgebied

Het werkgebied ligt aan de stadsrand van Amsterdam-Holendrecht langs de provinciegrens tussen Noord-Holland en Utrecht, aan de zuidzijde van het langs de grens lopende fietspad (A/ blauw in figuur 3). Waar het pad vanaf het traject A ombuigt in zuidwestelijke richting ligt langs de noordzijde van het pad een tweede, parallelle watergang (B+C/ geel in figuur 3) welke in de recreatiestrook deels is verbreed tot een grote waterpartij met eilandjes (C in figuur 3). In de recreatiestrook zijn tevens 5 geïsoleerde poelen aanwezig. Het aangrenzende buitengebied bestaat uit veenweidegrasland (Broekzijdsche Polder). De recreatiestrook is onderdeel van de zgn. Natuurboog als ecologische verbindingzone en is gelegen tussen genoemd poldergebied en de bebouwing van de stadsrand. Naast de genoemde waterpartij met eilandjes bestaat de strook uit speelweiden met bosschages (D) terwijl er in de meest zuidwestelijke hoek ook nog enkele weilandpercelen toe behoren (E).

Figuur 3, luchtfoto werkgebied



### Onderzoekscontext

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens, met name NDFF, de 'Nederlandse Databank Flora & Fauna'. Het is gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.7-9) en indien voor het project relevant, op 'aangewezen soorten' (zie gebiedsbescherming blz.9-10).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen *tenminste* nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Wnb aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel zullen moeten leiden tot aanvraag van ontheffing.



## 2.2 Zoogdieren

### Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFP 2021, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie 10 soorten zijn geregistreerd, waaronder 6 vleermuissoorten.

### Grondgebonden zoogdieren

Van de grondgebonden soorten zijn Hermelijn en Wezel geregistreerd als 'andere soorten' waarvoor in Noord-Holland géén vrijstelling (en dus een ontheffingsplicht) van toepassing is (zie figuren 5 en 6). Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten.

*Hermelijn* is weinig kieskeurig in zijn biotoopkeuze. Overal waar voldoende dekking is kan de soort worden verwacht, van landbouwgebieden en bossen tot in parken en tuinen, mits er voldoende voedsel aanwezig is (vooral muisachtigen, vogels, Haas, Konijn en Woelrat). De soort heeft een verborgen levenswijze (schemer en nacht) en verblijft in holen. In een sterk stedelijke omgeving wordt de soort niet aangetroffen.

*Figuur 5, Hermelijn aangetroffen vanaf 2017 (rood aangepijld), overige waarnemingen vóór 2013*



(bron: uitvoerportaal NDFP 2021)

*Wezel* leeft in open, gevarieerd en structuurrijk terrein met afwisseling van bosschages, zoals ruig grasland en rietland bij water, op boerenerven en in groene stads- of dorpsranden. De soort heeft een verborgen levenswijze. Naast holen van mollen, ratten en muizen worden als verblijfplaats ook houtstapels, steenhopen en rommelschuurtjes gebruikt. De soort kan concurrentie ondervinden van de Hermelijn, waarbij de Hermelijn domineert. In een sterk stedelijke omgeving wordt de soort niet aangetroffen.

Vrijgestelde soorten: Daarnaast zijn Egel, Haas en Konijn geregistreerd. Hiervoor is wél een vrijstelling van toepassing (zie ook Broekhuizen 2016).

Nota bene 'voorzorg' vrijgestelde soorten: indien deze in werkterrein worden verwacht vergt dat vanwege de wettelijke zorgplicht (zie blz.9), aandacht voor aanwezige, te verwijderen of verjagen dieren.

Figuur 6, Wezel aangetroffen vanaf 2019 (rood aangepild), overige waarnemingen vóór 2013



(bron: uitvoerportaal NDFD 2021)

### Vleermuizen

Er zijn in deze omgeving 6 soorten vleermuizen geregistreerd: Gewone- en Ruige dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Watervleermuis (zie ook Limpens 1997).

Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV (zie § 3.1 Wnb) waarmee diverse gebruiksvormen van vleermuizen ontheffingsplichtig zijn.

Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen, afhankelijk van de soort, bestaan uit kraam-, zomer-, paar- of winterverblijven in bomen, gebouwen of andere gebouwde constructies zoals bijvoorbeeld in kunstwerken. Bovendien kunnen deze soorten het gebied gebruiken als foerageergebied en lineaire structuren als vaste vliegroute.

Met de werkzaamheden worden géén verblijfplaatsen of vliegroutes aangetast terwijl het werkgebied als foerageergebied gezien de alternatieven in de regio, niet essentieel is.

Nota bene 'voorzorg' vleermuizen: te baggeren watergangen vergen aandacht omdat vanwege de mogelijke functie als vliegroute, 's nachts in het actieve seizoen (april tot oktober) geen kunstverlichting mag worden gebruikt en 's nachts ook géén doorgaande watergangen geblokkeerd mogen worden door pontons of andere vaartuigen.

### Conclusie zoogdieren

\* Grondgebonden soorten:

De werkzones vergen controle op en nadere aandacht voor eventuele potentiële condities voor verblijfplaatsen van Hermelijn en Wezel.

Terreindelen die geschikt zijn voor verblijfplaatsen van Hermelijn of Wezel worden met de werkzaamheden in beginsel niet aangetast.

\* Vleermuizen:

Verblijfplaatsen worden met de werkzaamheden niet aangetast.

Er is met betrekking tot mogelijk gebruik van vliegroutes, nachtelijke voorzorg vereist met baggeren vanaf het water in het actieve seizoen van de vleermuizen (zie ook 'voorzorg vleermuizen').

\* Vrijgestelde soorten:

Hierop is de zorgplicht van toepassing (zie ook 'voorzorg vrijgestelde soorten').

In natte oeverzones dient men vooral rekening te houden met eventuele legers van hazen (zie ook 'voorzorg grondgebonden soorten').

## 2.3 Broedvogels

### Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2021, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

### Jaarrond beschermde nesten

De bij het NDFF geregistreerde soorten met een jaarrond beschermd nest betreffen onder meer ook soorten die hoog in bomen nestelen, te weten Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek en Sperwer. Deze soorten gebruiken ook nesten van bijvoorbeeld Zwarte kraai, of zelfs van Ekster, maar ook van elkaar.

Daarnaast zijn ook Gierzwaluw en Huismus geregistreerd, als koloniebroeders aan/op gebouwen (zie ook Sovon 2002 & 2018).

Deze soorten worden met de voorgenomen werkzaamheden niet verstoord.

### Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein ook andere broedende vogels te verwachten, waaronder met name ook watervogels en weidevogels (zie ook Sovon 2018).

Nota bene 'voorzorg' broedende vogels: deze mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: dit is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

### Conclusie broedvogels

\* Jaarrond beschermde nesten:

Met de voorgenomen werkzaamheden kan verstoring worden uitgesloten.

\* Overige broedvogels:

Werkzaamheden die versturend kunnen zijn dienen in beginsel *buiten* het broedseizoen plaats te vinden.

## 2.4 Amfibieën en reptielen

### Beschikbare gegevens

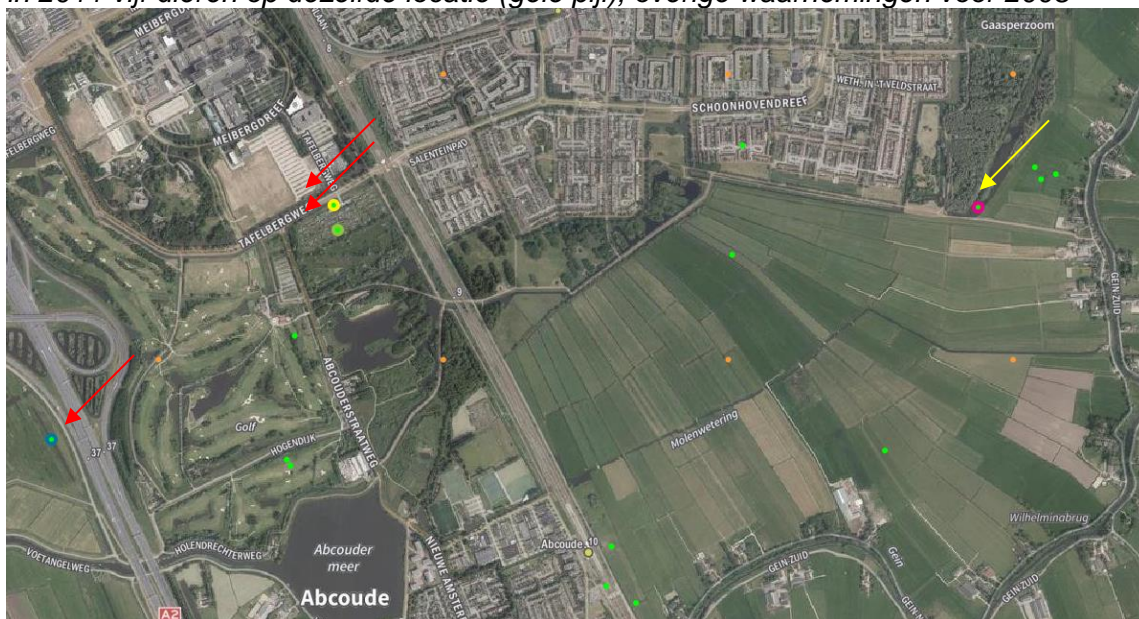
Uit de databank (NDFF 2021, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied 4 beschermde soorten zijn geregistreerd (zie ook Creemers 2009; NDFF 2019).

### Amfibieën

De registratie betreft onder meer 2 ontheffingsplichtige soorten van de Habitatrichtlijn, Rugstreeppad en Poelkikker (zie figuren 7 en 8). Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten.

Rugstreepad is gebonden aan geschikt voortplantingswater in de omgeving: ondiep, zonbeschenen, met een toegankelijke oever en bij voorkeur visvrij, waaronder poelen, vijvers maar ook stagnerende regenwaterplassen (zie ook Musters 1992; Rijsewijk 2006; Spitzen-van der Sluis 2009). Buiten de voortplantingsperiode houdt de soort zich op in droge terreinen waar ze zich overdag makkelijk kunnen verschuilen door zich in te graven, door gebruik te maken van bestaande holletjes of onder losse materialen die op het maaiveld liggen. Dit geldt tevens voor het winterverblijf. Tussen beide habitats kunnen ze makkelijk een afstand van enkele kilometers overbruggen.

*Figuur 7, drie individuele roepende rugstreepadden vastgesteld in 2017 (rode pijlen), in 2011 vijf dieren op dezelfde locatie (gele pijl), overige waarnemingen vóór 2008*



(bron: uitvoerportaal NDFD 2021)

Poelkikker vereist naast zonbeschenen open water, ook moerassige omstandigheden langs de oever met een rijke begroeiing aan oever- en waterplanten. Na de voortplanting is de soort ook in een landhabitat met een rijke kruidenbegroeiing te vinden. Voor zijn overwinteringshabitat kan de soort, vergelijkbaar met Rugstreepad, grotere afstanden afleggen (zie Creemers 2009).

*Figuur 8, aangetroffen Poelkikker: gele pijl 20 dieren vastgesteld in 2016, verder in de wijde omgeving ontbrekend.*



(bron: uitvoerportaal NDFD 2021)

Vrijgestelde soorten: de registratie omvat één ‘andere soort’ met een provinciale vrijstelling, te weten Bastaardkikker. Echter ook soorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander kunnen niet worden uitgesloten.

Nota bene ‘voorzorg’ vrijgestelde soorten: hiervoor geldt toepassing van de wettelijke zorgplicht (zie blz.9) waarbij Gewone pad en Kleine watersalamander ook een winterhabitat (en Gewone pad ook een zomerhabitat) op land benutten.

## Reptielen

Binnen een straal van 1 km van het werkgebied is Ringslang geregistreerd als onthefingsplichtige ‘andere soort’ (zie figuur 9) waarvoor géén provinciale vrijstelling van toepassing is.

Ringslang is gebonden aan een water- en amfibierijke habitat met tevens droge en vorst-vrije mogelijkheden voor winterverblijf. Deze gecombineerde condities zijn vooral te vinden op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden veelal gemeden omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Met name de ontwikkeling van de eieren en de overwintering vormen in polders een probleem (Van der Lugt & Siebelink, 2003): in dergelijke omstandigheden is de soort veelal uitgezet, waarbij voor overwintering grondwaterrijke holten in de bodem, tussen stenen of in ruimten onder gebouwen worden gebruikt.

*Figuur 9, waarneming 3 individuele ringslangen in 2019 (gele pijlen), overige waarnemingen vóór 2014*



(bron: uitvoerportaal NDFP 2021)

## Conclusie amfibieën en reptielen

\* Amfibieën:

De werkzones vergen controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor voortplanting en landhabitat voor Rugstreeppad en/of Poelkikker. Zo nodig vergt dat nader veldonderzoek en indien aangetroffen ook aanvraag van ontheffing.

\* Vrijgestelde soorten:

De werkzones vergen ook controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor deze groep waarvoor toepassing van de zorgplicht vereist is (zie ook 'voorzorg vrijgestelde soorten').

\* Reptielen:

De werkzones vergen controle op eventuele geschikte condities voor verblijfplaatsen en indien aanwezig in de werkzones, nader onderzoek en aanvraag van ontheffing.

## 2.5 Vissen

### Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2021, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén ontheffingsplichtige vissen zijn geregistreerd (zie ook NDFF 2019). Wél zijn mogelijk vrijgestelde soorten of onbeschermden soorten te verwachten.

Nota bene 'voorzorg' vrijgestelde en onbeschermden soorten: hiervoor dienen vanwege de wettelijke zorgplicht (zie blz.9) bij de uitvoering van baggerwerkzaamheden voorwaarden in acht te worden genomen (zie Gedragscode voor Waterschappen).

### Conclusie vissen

Ontheffingsplichtige vissen kunnen op basis van verspreiding op voorhand worden uitgesloten (zie echter 'voorzorg vrijgestelde en onbeschermden soorten').

## 2.6 Ongewervelde soorten

Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en andere ongewervelde soorten zoals mieren, kevers, weekdieren e.d. Onder deze groepen vallen eveneens beschermden soorten terwijl voor sommige soorten ook een ontheffingsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en 'overige ongewervelde soorten' (waaronder ook waterorganismen).

### Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2021, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied twee soorten van de Habitatrichtlijn zijn geregistreerd: Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren zie ook Bos 2006, Dijkstra 2002, Boesveld 2011 en Gmeling Meyling 2008.

Gevlekte witsnuitlibel komt voor in moeras- en plassen gebieden waar verspreid rijk begroeide delen in aanwezig zijn. Essentieel als voortplantingsbiotoop zijn matig voedselrijke gevarieerde verlandingsvegetaties in beschut, ondiep en helder water met een goede waterkwaliteit.

*Figuur 10, Gevlekte witsnuitlibel in 2020 (gele aanduiding), overige registraties in andere jaren; verder in wijde omgeving ontbrekend*



*(bron: uitvoerportaal NDFD 2021)*

Platte schijfhoren, een zeer klein zoetwaterslakje, komt vooral voor in laagveengebieden en in het rivierengebied, vooral in grotere en kleinere plassen, sloten en vaarten. De soort leeft in helder, schoon water met een rijke begroeiing.

*Figuur 11, aangetroffen Platte schijfhoren in 2020 (gericht onderzoek betreffende polder)*



*(bron: uitvoerportaal NDFD 2021)*

### **Conclusie ongewervelden**

- \* De werklocatie vergt controle op geschikte habitatcondities voor Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren, zo nodig nader onderzoek en indien aanwezig aanvraag van ontheffing.
- \* Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten (zie ook Boesveld 2011; Bos 2006; Dijkstra 2002).

## 2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied naast vrijgestelde 'andere soorten', meerdere ontheffingsplichtige soorten verwacht kunnen worden waarvan reeds enkele op voorhand kunnen worden uitgesloten op basis van het specifieke voornemen (blz.5) en het algemeen karakter van het werkgebied (blz.12).

De volgende resterende soorten vergen alsnog nadere controle van de habitat om te beoordelen of er een geschikte habitat voor is, in welk geval nader onderzoek (en mogelijk aanvraag van ontheffing) nodig is:

- Hermelijn en Wezel;
- Poelkikker en Rugstreppad;
- verblijfplaatsen Ringslang;
- habitatcondities voor Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren.

Bedreiging voor andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding, habitat en/of soort werkzaamheden op voorhand worden uitgesloten.

Bij de baggerwerkzaamheden dienen daarnaast met betrekking tot de wijze van uitvoeren:

- \* voorzorgen in acht te worden genomen met betrekking tot vissen en vrijgestelde amfibieën (zie Gedragscode voor Waterschappen) en met betrekking tot mogelijke vliegroutes van vleermuizen;
- \* bij activiteiten op land en in oeverstroken toepassing van de wettelijke zorgplicht in acht te worden genomen (zie blz.9) met betrekking tot vrijgestelde kleine zoogdieren en amfibieën;
- \* broedgevallen te worden ontzien in oeverstroken en op het water (watervogels) en op locaties voor baggerdepots.

-----

### 3 LOCATIEONDERZOEK

#### 3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming vormt onderdeel van zowel de Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden/ Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Besluit natuurbescherming) als van de provinciale regelgeving (Natuurnetwerk Nederland).

##### Natura 2000-gebieden:

De werklocatie ligt op ruim 4 km afstand van de Natura 2000-gebieden 'Oostelijke Vechtplassen' en 'Botshol'.

De voor Botshol aangewezen soorten zijn:

H1149 Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)

H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

De voor Oostelijke Vechtplassen aangewezen soorten zijn:

H1016 Zeggekorfslak (*Vertigo moulinsiana*)

H1042 Gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*)

H1082 Gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*)

H1134 Bittervoorn (*Rhodeus amarus*)

H1145 Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)

H1149 Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)

H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

H1340 Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arenicola*)

H1903 Groenknolorchis (*Liparis loeselii*)

H4056 Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*)

##### Broedvogels:

A021 Roerdomp (*Botaurus stellaris*)

A022 Woudaap (*Ixobrychus minutus*)

A029 Purperreiger (*Ardea purpurea*)

A068 Nonnetje (*Mergus albellus*)

A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)

A197 Zwarte stern (*Chlidonias niger*)

A229 IJsvogel (*Alcedo atthis*)

##### Trekvogels:

A017 Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*)

A041 Kolgans (*Anser albifrons*)

A043 Grauwe gans (*Anser anser*)

A050 Smient (*Anas penelope*)

A051 Krakeend (*Anas strepera*)

A056 Slobeend (*Anas clypeata*)

A059 Tafeleend (*Aythya ferina*)

A292 Snor (*Locustella luscinioides*)

A295 Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

A298 Grote karekiet (*Acrocephalus arundinaceus*)

De meeste soorten kunnen met betrekking tot eventuele samenhang met hun effectieve Natura 2000-leefgebied, niet in verband worden gebracht met de werklocatie waarmee de 'externe werking Wnb' buiten beschouwing kan worden gelaten.

### Pleisterende wintergasten

De aanwijzing van de Oostelijke Vechtplassen omvat vogelsoorten welke als wintergasten gebruik maken van zowel het Natura 2000-gebied als van omliggende weidegebieden, waarvan de aan het werkgebied grenzende Broekzijdsche Polder niet op voorhand kan worden uitgesloten (zie lijst 'Trekvogels' vorige bladzijde). Deze soorten mogen in het winterseizoen, indien zij in de omgeving van het werkgebied pleisteren, niet significant worden verstoord door de werkzaamheden.

In de onderhavige situatie vindt het baggeren uitsluitend plaats in een zone langs de stadsrand, waarbij direct langs de Broekzijdsche Polder ook nog een fietspad is gelegen. Hier is altijd een zekere mate van verstoring aanwezig, waardoor eventuele pleisterende vogels een zekere afstand bewaren tot dit fietspad als verstoringbron. Bovendien is een belangrijk deel van de polder afgeschermd door een kade met forse houtopstanden (zie foto 1 blz.25).

Baggerwerkzaamheden zullen daarop geen significante extra verstoring opleveren, waarbij voor de vogels ook nog voldoende ruimte in de polder aanwezig is om tijdens werkzaamheden zo nodig een iets grotere afstand tot deze activiteitenbron te nemen. Daarmee kan ook voor deze groep wezenlijke verstoring worden uitgesloten.

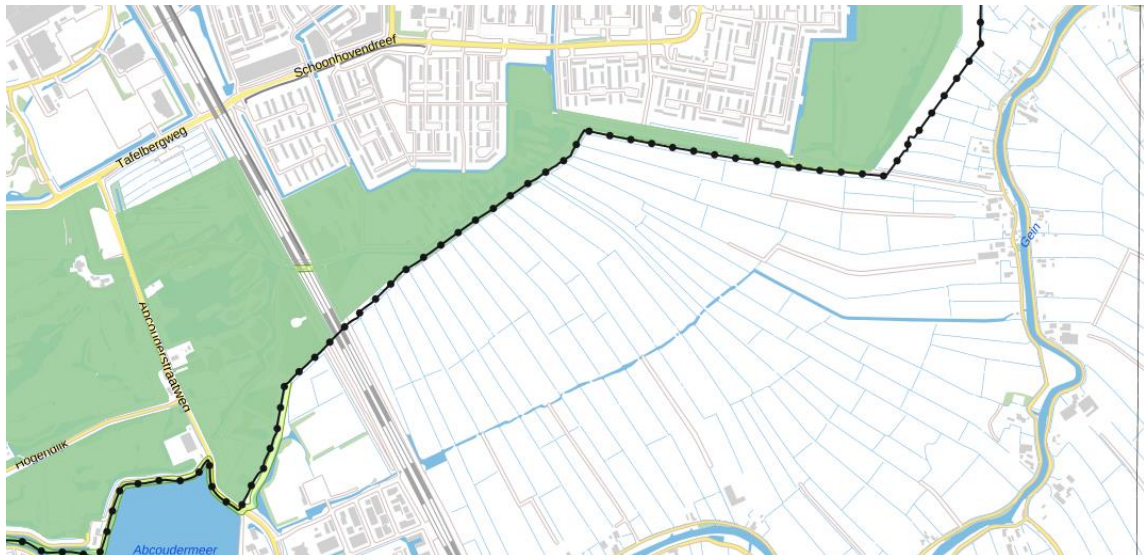
### Besluit natuurbescherming:

Voor bestendig beheer en onderhoud is géén stikstofberekening vereist.

### Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het werkgebied maakt deel uit van het NNN. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening, van toepassing. Uitgangspunt is dat bestaande natuurwaarden worden gegarandeerd. Dit uitgangspunt geldt ook voor bestendig baggerbeheer in het kader van de gedragscode, zoals in onderhavige situatie.

### *Natuurnetwerk Nederland*



## 3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen

Een veldverkenning heeft plaatsgevonden op 18 april 2021, samen met een inspectie van de verschillende mogelijke habitataspecten.

### Terreinkenmerken werkgebied

De te baggeren watergangen liggen in en langs een smalle groenzone langs de stadsrand.

Deze groenzone wordt aan de zuidzijde geflankeerd door een fietspad met langsgelagen, eveneens te baggeren watergang met daarlangs gelegen de kade van de Broekzijdsche Polder. Deze polder bestaat uit een homogeen veenweidegrasland.

Het westelijke, zuidwest-noordoost lopende deel van de kade is grotendeels begroeid met houtopstanden (groene streeplijn, zie figuur 12: o.m. els, es, vlier en braam), als afscherming van het bredere deel van de groenstrook.

Langs het oostelijke, noordwest-zuidoost lopende deel van de stadsrand is het groengebied zeer smal en is de kade ook onbegroeid (gele streeplijn).

*Figuur 12, werkgebied met langsgelagen kades (groene en gele streeplijnen)*



*Figuur 13, te baggeren watergangen (blauwe en gele streeplijnen)*



In het groengebied is de begrenzendende watergang deels verbreed tot een watergebied met eilandjes (gebiedsdeel C) terwijl in het groengebied een 5-tal amfibiepoelen zijn gesitueerd (zie figuur 14). Deze poelen worden thans niét uitgebaggerd. Ze zijn zeer eutroof, waarbij een enkele (nr.2, zie figuur 14) geschikt lijkt voor voortplanting van Rugstreeppad of Poelkikker. Het groengebied bestaat verder uit speelweiden en bosschages.

*Figuur 14, poelen in het groengebied*



De westelijke, zuidwest-noordoost lopende grenssloot is vrij smal en ligt grotendeels in de schaduw van de overhangende houtkade (zie foto 1) waardoor er ook veel blad en een dikke sliblaag in aanwezig is. Op de overgang van water naar land is nauwelijks enige begroeiing van moerasplanten aanwezig.

In het meest oostelijke deel van deze sloot, waar de kade géén begroeiing meer heeft en dus ook geen schaduw meer werpt, groeit een brede strook met Waterdrieblad (foto 2).

*Foto 1, westelijke, zuidwest-noordoost lopende grenssloot langs begroeide kade*



Foto 2, strook Waterdrieblad



De watergang direct langs de zone met speelweiden is relatief breed (zie figuur 15 en foto 3). Ook hier kennen de oevers op de overgang van water naar land, vrijwel geen begroeiing van moerasplanten. In deze watergang, die zich in oostelijke richting verbreedt tot een waterpartij met eilandjes (foto 4), wordt een flinke visbezetting verwacht. Langs de oevers rond de eilandjes is een smalle rietzoom aanwezig, op het moment van onderzoek grotendeels kort gemaaid (foto 4), op een enkel eiland na (foto 5).

Figuur 15, bredere watergang



*Foto 3, brede watergang (gele streeplijn in figuur 15)*



*Foto 4, verbreding watergang tot waterpartij met eilandjes met gemaaide rietranden*



*Foto 5, het enkele eiland waar het riet niét was gemaaid*



De meest oostelijke watergang op de grens van het smallere deel van de groenstrook en de polder kent langs zijn noordelijke oever een tot ca. 3 meter brede rietvegetatie welke op het moment van onderzoek, afwisselend was gemaaid (om de 50 tot 100 meter, zie foto 6).

In de groenstrook langs deze meest oostelijke watergang is een strook aanwezig met rietruigte en een doodlopend slotje, wat buiten de werkzaamheden blijft (figuur 16 en foto 7). Enkele amfibie-tunnels verbinden deze strook onder het fietspad door naar de oostelijke grenswatergang.

*Foto 6, meest oostelijke watergang met afwisselend gemaaid riet langs de noordoever*



*Figuur 16, strook rietruigte (zie ook foto 7)*



Foto 7, strook rietruigte (zie ook figuur 16)



Tenslotte ligt langs het meest westelijke uiteinde van de groenstroken deelgebied E, aansluitend op het poldergebied doch onderdeel van het groengebied (zie figuur 17). Dit gebiedsdeel kan mogelijk dienen voor baggeropslag. Er loopt een doodlopende sloot dwars doorheen waar echter te veel rietgroei en daarmee te veel schaduw aanwezig is voor voortplanting van amfibieën (zie foto 8), terwijl ook deze sloot toegankelijk is voor roofvis. De weilandpercelen hebben voorts geen bijzondere natuurwaarden.

Figuur 17, deelgebied E



Foto 8, doodlopend slootje in deelgebied E



## Conclusies habitatbeoordeling

### Vaatplanten

Kranskarwij als in de omgeving geregistreerde soort kon op basis van groeiplaatsfactoren worden uitgesloten (zie § 2.1).

### Grondgebonden zoogdieren

Het valt niet uit te sluiten dat het projectgebied gebruikt zal worden als foerageergebied door Hermelijn en/of Wezel (zie ook figuur 5). Potentiële verblijfplaatsen zijn met name te verwachten in terreindelen met dichte begroeiing zoals in de kade langs de sloot of in bosschages in het groengebied. Deze blijven met de baggerwerkzaamheden ongemoeid. Deze dieren zijn voorts voldoende mobiel om, zolang het geen verblijfplaats betreft, de baggeractiviteiten te ontvluchten. In open grasvelden en in open en/of natte oeverzones waar mogelijk wordt gedacht aan baggerdepositie, worden geen verblijfplaatsen van deze soorten verwacht.

Daarmee kan verstoring van deze soorten worden uitgesloten, terwijl ook andere ontheffingsplichtige soorten kunnen worden uitgesloten (zie § 2.2).

### Vleermuisgebruik

Er is enige kans op verstoring van vleermuisgebruik als vaste vliegroutes over bredere doorgaande watergangen. Dit kan plaatsvinden indien de baggerwerkzaamheden binnen het actieve seizoen worden uitgevoerd (vanaf april tot oktober) waarbij dan 's nachts kunstlicht zou worden gebruikt (wat gezien de grotere daglengte onwaarschijnlijk is) en/of wanneer in het actieve seizoen 's nachts vaartuigen of pontons de watergang grotendeels versperren: dit laatste dient te worden vermeden.

Indien dit kunstlicht en/of deze versperring tóch niet vermijdbaar zou zijn, dienen de doorgaande watergangen in de periode juni tot september alsnog te worden onderzocht op gebruik als vaste vliegroute.

### Broedvogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het werkgebied worden uitgesloten. Met de werkzaamheden kan voornamelijk verstoring van nesten van watervogels ontstaan, op het water of in oeverzones. Dergelijke verstoring is níét toegestaan.

Aanbevolen wordt om de werkzaamheden buiten het broedseizoen te verrichten, vanaf augustus tot maart: daarmee wordt sterke belemmering van de baggerwerkzaamheden en een grote regelmatig te herhalen onderzoeksinspanning in het broedseizoen, voorkomen.

### Amfibieën: Poelkikker en Rugstreeppad

Binnen het werkgebied zijn de te baggeren wateren ongeschikt vanwege te grote waterdiepten en aanwezigheid van roofvis en deels ook beschaduwde ligging.

Bovendien zijn in de omgeving veel en veel betere alternatieven (ondiep, zonder schaduw, zonder roofvis) voor voortplanting aanwezig in de vorm van poelen in het recreatiegebied en veel kleine ondiepe slootjes in het zuidelijk gelegen poldergebied (zie foto 9 volgende bladzijde).

Andere ontheffingsplichtige amfibieën zijn in de te baggeren watergangen uitgesloten, waarbij moet worden gewezen op de wettelijke zorgplicht in verband met vrijgestelde soorten (zie blz.18 'voorzorg' vrijgestelde soorten).

### Reptielen: Ringslang

Er zijn van deze soort nergens verblijfplaatsen aangetroffen. Jagende/ foeragerende dieren zijn mobiel genoeg om baggerwerkzaamheden te ontvluchten.

Andere ontheffingsplichtige reptielen zijn uitgesloten,

*Foto 9, één van de poelen in het recreatiegebied (nr.2, zie figuur 14 blz.25)*



Ongewervelde soorten: Gevlekte witsnuitlibel

De habitat voor deze soort vereist goed ontwikkelde verlandingszones met aanwezigheid van zowel helofytische als submerse planten en drijfbladplanten. Dit in helder, matig voedselrijk water. Deze specifieke omstandigheden (zie ook figuur 10 blz.20) worden in de te baggeren watergangen niet geboden.

Ongewervelde soorten: Platte schijfhoren

Deze soort is reeds in 2007 zowel in de meest oostelijke, te baggeren watergang als in de gehele aansluitende polder aangetroffen (zie fig.11 blz.20). Te verwachten is dat deze soort van de habitatrichtlijn ook thans in het werkgebied aanwezig zal zijn, wat zonder nader veldonderzoek successievelijk kan worden aangenomen.

Andere ontheffingsplichtige, ongewervelde soorten zijn uitgesloten (zie § 2.6).

*Platte schijfhoren vergt specifieke voorwaarden die gesteld moeten worden aan het baggeren, dan wel, nader veldonderzoek: er is voor het laatste gekozen.*

### **3.3 Nader veldonderzoek Platte schijfhoren**

Nader veldonderzoek heeft plaats gevonden op 29 augustus 2021.

#### **Methode**

De schijfhoren wordt aangetroffen op watervegetatie. Om dit te kunnen onderzoeken wordt een fijnmazig schepnet gepoogd onderwatervegetatie op te scheppen. Voor zover beschikbaar wordt deze vegetatie in een grote emmer met water flink geschud en daarna gezeefd. Het residu wordt visueel geïnspecteerd op schijfhorens en verzameld om voor nadere analyse (soort schijfhoren) microscopisch te onderzoeken.

Bij gebrek aan submerse vegetatie wordt ook in het water overhangende oevervegetatie bemonsterd en, voor zover mogelijk, met het schepnet stevig door de helofytische vegetatie geschept.

### Kenmerken van de watergangen

In de karakteristiek van de watergangen zijn drie delen te onderscheiden (zie figuur 18). Deel A is een brede watergang met een smalle rietoever. In het oosten eindigt deze in een kom, voor die tijd zijn er ook verbredingen.

Ten zuiden daarvan liggen smalle ondiepe sloten (B). Dit sluit in het noorden aan op een brede watergang. Deze kent aan de toegankelijke noordzijde een zeer brede rietoever met zowel landriet als waterriet.

Figuur 18, karakteristieke watergangen



Alle te bemonsteren watergangen blijken over vrijwel geen ondergedoken vegetatie te beschikken. Ook vegetatie met drijvende bladeren zoals witte waterlelie, gele plomp, watergentiaan, krabbenscheer of kikkerbeet is afwezig.

Wel is, voor Platte schijfhoren minder geschikte en moeilijk bemonsterbare, helofytische vegetatie aanwezig in de vorm van vooral riet en lokaal egelskop.

Zo is een steekproef onderzoek van 15 monsterpunten verdeeld over de diverse lengtes en takken van watergangen (zie figuur 18).

Figuur 18 monsterpunten



Op punt 1 werd nog een substantiële hoeveelheid draadalg aangetroffen, waar ook Platte schijfhoren gebruik van kan maken.

De sloot met monsterpunten 4, 6, 8, 9, 14 en 15 kent een erg lage waterkolom (ca. 10 cm) en een grote hoeveelheid dunne slib: weinig geschikt voor Platte schijfhoren.

Het slootdeel bij punt 9 kent langs de oever nog een aardige diversiteit aan oever- en moerasplanten (o.a. moerasvergeet-mij-niet, watermunt, lidsteng en tandzaad), met enige geschiktheid voor gebruik door Platte schijfhoren.

De watergang met monsterpunten 11, 12 en 13 kent een zeer brede rietkraag (zowel op land als in water), met een beperkte bruikbaarheid voor Platte schijfhoren.

### **Resultaten**

Er werden geheel geen platte schijfhorens aangetroffen.

Alhoewel daarop niet gevestigd werd, zijn incidenteel vissen gevangen. Het gaat om Tien-doornige stekelbaars, Kleine modderkruiper en Marmergrondel. Ook werd een jonge Amerikaanse rivierkreeft aangetroffen.

-----

## 4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning en habitatbeoordeling en voor een deel tevens veldinventarisatie, kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

### 1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

- \* Natura 2000: Op de planlocatie zijn geen condities aanwezig welke gebruik door aangewezen soorten uit Natura 2000-gebied mogelijk maken: de regelgeving van de 'externe werking Natura 2000' is dus niet van toepassing (zie § 3.1).
- \* Besluit natuurbescherming: een stikstofberekening is bij bestendig beheer en onderhoud niet van toepassing (zie blz.9).
- \* Natuurnetwerk Nederland: het plangebied vormt géén onderdeel van het NNN of van 'bijzondere weidevogelgebieden' (zie § 3.1).

### 2) Bevindingen onderzoek

- \* Afgezien van broedende vogels, worden andere ontheffingsplichtige soorten met de baggerwerkzaamheden in beginsel niet bedreigd (zie blz.30-31).
- \* M.b.t. eventuele baggeropslag, beschikken de speelweiden deel B en de weilandperceeltjes deel E (figuur 3 blz.12) niet over kwetsbare natuurwaarden.
- \* Met nader veldonderzoek is vastgesteld dat er geheel geen platte schijfhorens in deze wateren (meer) aanwezig zijn.
- \* Andere ontheffingsplichtige soorten konden worden uitgesloten op basis van verspreiding dan wel van een ontbrekende habitat.

### 3) Gedragscode en ecologisch werkprotocol

De werkzaamheden vallen onder het belang 'bestendig beheer en onderhoud' zoals aangegeven in de Gedragscode. Op basis van de Gedragscode een vrijstelling van toepassing mits de werkzaamheden zijn vastgelegd in een specifiek op dit project uitgewerkt ecologisch werkprotocol. Gezien het ontbreken van ontheffingsplichtige soorten kan dit een eenvoudig en algemeen protocol omvatten (zie richtlijnen § 4.4.3 in de Gedragscode).

In beginsel wordt hierbij het broedseizoen ontzien (15 maart tot 15 juli) terwijl ook de zorgplicht voor vissen en amfibieën in acht moet worden genomen.

-----

## GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bij12 (2017). Wettelijk kader Besluit natuurbescherming, [www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/wettelijk-kader/](http://www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/wettelijk-kader/)
- Bij12 (2017). Automatische bijstelling grenswaarde PAS, <https://www.bij12.nl/as-sets/Status-Grenswaarde-1-september-2017-v2.pdf>
- Boesveld, A (2011), A. Gmelyig Meyling & R. de Bruyne, De Levende Natuur jg 112 nr. 3: Natuurbeheer, bescherming en biotoopeisen van drie bijzondere Nederlandse slakken.
- Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinder-stichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.
- Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.
- Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.
- Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.
- DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Regelingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).
- Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.
- Gmelyig Meyling, A.W. & A. Boesveld (2008). Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese habitatrictlijn. resultaten van het inventarisatiejaar 2007/ Platte schijfhoorn *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon, Bennebroek, 30 juni 2008.
- Limpens/ H.J.G.A. (1997), K. Mostert en W. Bongers: Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Ministerie van EZ (2016). Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3 december 2016.
- Musters/ Kees (1992). De Rugstreeppad. Orgaan van de Stichting Duin, nr. 41, december 1992.
- NDFF (2021). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink, 2019.
- NDFF/RAVON (2019). Online verspreidingsatlassen amfibieën resp. reptielen, <http://verspreidingsatlas.nl>.

Rijsewijk/ Arnold van (2006): Een Rugstreeppad in de Polder. Uitgave Ravon Friesland, druk Messerschmidt Grafische Diensten, Roosendaal.

REG 1979, Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn, EEG 79/409, laatstelijk gewijzigd in 2006).

REG 1992/1997, Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke Habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn, EEG 92/43, laatstelijk gewijzigd in 1997).

Sovon 2018. Vogelatlas van Nederland, redactie Fred Hustings & Kees Koffijberg. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Spitzen-van der Sluis, Annemarieke (2009) & Arnold van Rijsewijk. Voortplantingssucces van de Rugstreeppad in een intensief gebruikt agrarisch landschap. Tijdschrift RAVON - 31, augustus 2009/ jg. 10 nr.4.

Unie van Waterschappen (2019). Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen, goedgekeurd door de Minister van LNV op 22 januari 2019.

-----

## GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

### **aangewezen soorten Natura 2000**

soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermen;

### **andere soorten (Wnb)**

eveneens beschermde soorten, niet behorend tot de soorten van Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn (Bijlage bij de Wet Natuurbescherming);

### **externe werking Natura 2000**

de geboden m.b.t. Natura 2000 zijn ook van kracht voor aangewezen fauna-soorten buiten een als zodanig aangewezen gebied wanneer zij daar ook significant gebruik maken voor functies zoals foerage, dagverblijf of hoogwatervlucht-plaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen);

**Ffw** Flora- en faunawet, voormalige natuurwetgeving (is vervangen door de Wnb);

### **fauna**

dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

**flora** plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

### **foerageren**

naar voedsel zoeken, voedsel verzamelen;

**GAN** Gegevensautoriteit Natuur, onafhankelijke overheidsinstantie met de verantwoordelijkheid voor het verzamelen van natuurgegevens, ingesteld door het Ministerie van LNV (thans EL&I), zie ook NDFF;

### **habitat**

typische woonomgeving van een bepaalde soort;

### **Habitatrichtlijn, HR-soorten**

soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:

Bijlage IV: dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

### **natuurschade**

de schade welke door werkzaamheden aan ter plaatse voorkomende (individuen van) beschermde soorten planten en dieren en vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen daarvan, wordt toegebracht door bedreiging, verwonding, beschadiging of aantasting van de leefomgeving of specifieke biotoopomstandigheden;

### **NDFF**

Nationale Databank Flora en Fauna;

**NNN** Natuurnetwerk Nederland;

### **Omgevingsdienst**

regionale uitvoeringsdienst in opdracht van gemeenten en provincies, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van natuur en milieu;

### **ongewervelde soorten**

diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

### **onthefing (Wnb)**

een in het kader van de soortbescherming aangegeven toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in de betreffende wet wordt geregeld;

**PAS** Programmatische Aanpak Stikstof;

**populatie**

groep individuen van één soort die, levende in een bepaald gebied, een voortplantingseenheid vormen;

**RAVON**

Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

**soortgroep**

groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten (ondersoorten: vlinders, libellen enz.);

**'ter zake kundige'** (Ffw/ Wnb)

een persoon die:

- \* op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt ecologie, en/of
- \* als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, en/of
- \* zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van soortbescherming en is aangesloten bij de daarvoor bestaande organisaties/ PGO's zoals RAVON, VZZ, SOVON, FLORON enz. (bron: Ministerie van LNV/ EZ);

**vaste verblijfplaatsen** (Ffw/ Wnb)

zomer-, winter- of paarverblijfplaatsen, vaste migratie- en vliegroutes en cruciale foerageerplekken van vleermuizen; vaste voortplantingslocaties van amfibieën; vaste verblijfplaatsen van Kleine modderkruiper, e.d.; schuil- en broedplaatsen van vogels welke jaarlijks opnieuw als zodanig worden gebruikt;

**verspreidingsgegevens/ -onderzoek**

met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

**Vogelrichtlijn, VR-soorten**

vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn; volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen om populaties van deze soorten in stand te kunnen houden;

**vrijstelling, provinciale** (Wnb)

een in het kader van Wnb geregelde provinciale toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats, geregeld voor categorieën zoals aangegeven in de Bijlage bij Wnb Onderdelen A & B;

**wettelijk belang** (Wnb)

in de natuurwetgeving zijn een aantal verschillende belangen opgenomen op basis waarvan het beschermingsregime met betrekking tot soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, mede wordt genuanceerd;

**winterverblijf**

een vaste holte waar een faunasoort vorstvrij kan overwinteren;

**Wnb** Wet Natuurbescherming welke vanaf 1 januari 2017 de beschermingskaders met juridische verboden, verplichtingen, voorwaarden en toestemmingen biedt voor (het omgaan met) flora en fauna;**zorgplicht**

de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005).

-----